

Dosarul nr. 2rac-44/23
2-18139741-01-2rac-17022023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud.: D. Tricolici)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: A. Panov, L. Pruteanu, M. Anton)

DECIZIE

22 noiembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Viorica Puica
Ion Malanciuc
Aliona Donos
Diana Stănilă
Oxana Parfeni

examinând recursul declarat de Societatea de Asigurări-Reasigurări „Moldcargo” Societate pe Acțiuni,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea de Asigurări-Reasigurări „Moldcargo” Societate pe Acțiuni împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Global-Asig” cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 06 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Societatea de Asigurări-Reasigurări „Moldcargo” Societate pe Acțiuni și menținută hotărârea din 08 decembrie 2021 a Judecătoriai Chișinău, sediul Centru, prin care a fost respinsă acțiunea, ca fiind tardivă,

c o n s t a t ă :

La 13 martie 2018, SAR „Moldcargo” SA a depus cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Global-Asig” cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată (f. d. 4-5).

În motivarea cererii de chemare în judecată, a menționat că la data de 20 aprilie 2012, între SAR „Moldcargo” SA și SRL „Global-Asig” a fost încheiat contractul de mandat, obiectul căruia îl constituie activitatea de intermediere în vânzarea polițelor de asigurare.

Conform pct. 2.4. al contractului respectiv, mandatarul se obligă să respecte prevederile contractului și să execute obligațiile conștiincios, calitativ, la timp și cu bună-credință.

Pct. 5 al acordului adițional la contract stabilește că mandatarul se obligă să informeze lunar mandantul despre primele de asigurare încasate, să încaseze în contul său de decontare sau în casierie primele de asigurare în decurs de 24 ore

din momentul vânzării poliței de asigurare. Primele de asigurare se transferă la contul bancar al mandantului integral, fără deduceri, inclusiv a comisioanelor, lunar până la data de 30 a lunii următoare perioadei de raportare”.

A susținut că la 23 mai 2014, între SAR „Moldcargo” SA și SRL „Global-Asig” a fost încheiat acordul privind stabilirea cuantumului și termenului de achitare a datoriei în mărime de 109 000,02 de lei, care urma să fie achitată de pârâtă în șase rate, ultima rată urmând a fi achitată la 01 noiembrie 2014.

În conformitate cu pct. 8 al acordului adițional la contractul de mandat din 06 septembrie 2012, părțile au stabilit că, în cazul în care mandatarul nu a transferat la mandant sumele încasate cu titlu de prime de asigurare, după 30 de zile lucrătoare de la scadența prevăzută în pct. 2.4. alin. 17, mandatarul este prezumat a fi în insolabilitate din cauza încetării plății. Mandantul obține dreptul de a solicita instanței de judecată încasarea forțată a sumelor datorate.

La data de 07 septembrie 2017, reclamantul în calitate de creditor, a depus cerere introductivă privind intentarea procesului de insolabilitate în privința debitorului S.R.L. „Global-Asig” din motivul incapacității de plată.

Prin hotărârea din 22 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, menținută prin decizia din 28 februarie 2018 a Curții Supreme de Justiție, s-a respins cererea introductivă.

Astfel, a notat că unica posibilitate de a încasa forțat datoria din contul debitorului este adresarea cu cererea de chemare în judecată în instanța de drept comun.

A punctat că SRL „Global-Asig” nu și-a onorat obligațiile asumate prin contractul de mandat nr. 72 din 20 aprilie 2012 și acordul din 23 mai 2014, nu a transferat integral primele de asigurare încasate de la asigurați.

Conform actului de verificare, datoria restantă a SRL „Global-Asig” constituie suma de 99 893,03 de lei.

La data de 05 septembrie 2014 și, repetat, la 16 octombrie 2014, reclamantul a expediat în adresa debitorului pretenția nr. 2798 și nr. 3318, cu solicitarea de a fi achitată datoria în termen de 7 zile de la data recepționării pretenției, cu înștiințarea debitorului precum că, în caz de neachitare a datoriei, își rezervă dreptul de a înainta acțiune în vederea soluționării litigiului în instanța de judecată, însă pretențiile au rămas fără răspuns.

În drept, reclamanta SAR „Moldcargo” SA și-a întemeiat pretențiile în baza art. 8-11, 512-514, 572, 575, 666, 668 din Codul civil, art. 94, 96 din Codul de procedură civilă.

Reclamanta SAR „Moldcargo” SA a solicitat admiterea acțiunii, încasarea din contul SRL „Global-Asig” în beneficiul SAR „Moldcargo” SA a sumei de 99 893,03 de lei, cu titlu de datorie, a sumei de 2 996,79 de lei, cu titlu de taxă de stat și a tuturor cheltuielilor de judecată suportate în legătură cu depunerea acțiunii.

La 11 decembrie 2019, SRL „Global-Asig” a depus cerere privind excepția de tardivitate a acțiunii depuse de către SAR „Moldcargo” SA (f. d. 80).

Prin încheierea protocolară din 18 martie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a dispus examinarea cererii privind excepția de tardivitate a acțiunii depuse de către SAR „Moldcargo” SA odată cu fondul cauzei (f. d. 96).

Prin hotărârea din 08 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă excepția de tardivitate depusă de SRL „Global-Asig” și respinsă acțiunea, ca fiind tardivă (f. d. 121, 123-129).

La 23 decembrie 2021, SAR „Moldcargo” SA a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii din 08 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, iar la 23 mai 2022, a prezentat apelul motivat, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii și compensarea tuturor cheltuielilor de judecată (f. d. 131, 138-143).

Prin decizia din 06 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de SAR „Moldcargo” SA și menținută hotărârea din 08 decembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f. d. 154, 155-161).

La 17 ianuarie 2023, SAR „Moldcargo” S.A. a declarat recurs împotriva deciziei din 06 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu examinarea cauzei în fond și emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii și compensarea tuturor cheltuielilor de judecată.

În motivarea recursului, a invocat încălcarea normelor de drept material și interpretarea eronată a legii.

A notat că atât instanța de fond, cât și instanța de apel au interpretat eronat prevederile art. 267, 277 din Codul civil (în redacția de până la 01 martie 2019).

În opinia recurente, instanța de apel eronat a reținut faptul că cererea de chemare în judecată a fost depusă tardiv de către SAR „Moldcargo” SA la data de 13 martie 2018, deși urma să realizeze acest drept la data de 02 noiembrie 2014, în condițiile în care cererea de repunere în termen nu a fost înaintată.

De asemenea, a obiectat că instanțele inferioare eronat au interpretat prevederile Legii cu privire la asigurări, precum și dispozițiile contractului de mandat, fapt care a generat emiterea unei decizii arbitrare.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei motivate din 06 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată în adresa SAR „Moldcargo” SA la 18 noiembrie 2022 (f. d. 162), însă lipsesc date care ar atesta recepționarea acesteia de către recurentă.

Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 17 ianuarie 2023, în termenul legal.

La 20 februarie 2023, în adresa SRL „Global-Asig” a fost expediată copia recursului declarat de SAR „Moldcargo” SA, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f. d. 186).

Correspondența expediată în adresa SA „Global-Asig” a fost returnată de către oficiul poștal cu mențiunea „nereclamat” (f. d. 215-216).

Până la data stabilită pentru examinarea admisibilității recursului, intimata nu și-a valorificat acest drept procedural și nu a depus referință.

Prin încheierea din 07 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, s-a considerat admisibil recursul declarat de SAR „Moldcargo” SA (f. d. 217).

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră oportun de a învedera că, prin Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare 18 august 2023, cu excepția art. IV, V pct. 1-9 și 11-16 și art. VII – 01 septembrie 2023, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 318-321 art. 570 din 18 august 2023, au fost introduse modificări în Codul de procedură civilă, inclusiv la capitolul XXXVIII – Recursul, secțiunea a 2-a, recursul împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel.

Conform art. XI alin. (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

În această consecvență, se deduce că recursul declarat de SAR „Moldcargo” SA împotriva deciziei din 06 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău va fi examinat în baza temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă în vigoare până la 01 septembrie 2023.

Completul de judecată mai relevă că, având în vedere că recursul declarat de SAR „Moldcargo” SA împotriva deciziei din 06 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a considerat admisibil prin încheierea din 07 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, adică până la intrarea în vigoare a modificărilor operate prin Legea pentru modificarea unor acte normative nr. 246 din 31 iulie 2023, procedura de judecare a recursului se va efectua conform art. 440 din Codul de procedură civilă, în redacția de până la 01 septembrie 2023.

În conformitate cu art. 440 din Codul de procedură civilă (în redacția de până la 01 septembrie 2023), recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Studiind materialele dosarului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, pentru judecarea apelului în fond, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Conform prevederilor art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă (în redacția de până la 01 septembrie 2023), se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească a interpretat în mod eronat legea.

Potrivit art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă (în redacția de până la 01 septembrie 2023), săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3)

constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

După cum rezultă din materialele cauzei, SAR „Moldcargo” SA, înaintând acțiunea în judecată împotriva SRL „Global-Asig”, a solicitat încasarea din contul SRL „Global-Asig” în beneficiul SAR „Moldcargo” SA a sumei de 99 893,03 de lei, cu titlu de datorie, a sumei de 2 996,79 de lei, cu titlu de taxă de stat și a tuturor cheltuielilor de judecată suportate în legătură cu depunerea acțiunii (f. d. 4-5).

Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță a ajuns la concluzia respingerii acțiunii, ca fiind tardivă (f. d. 121, 123-129).

Ulterior, judecând apelul declarat de către SAR „Moldcargo” SA, Curtea de Apel Chișinău l-a respins și a menținut hotărârea primei instanțe (f. d. 154, 155-161).

Întru argumentarea soluțiilor adoptate, instanțele de judecată ierarhic inferioare au stabilit că dreptul la acțiune a reclamantei a apărut la data 02 noiembrie 2014, adică în ziua imediat următoare expirării termenului de achitare a ultimei rate, potrivit acordului privind stabilirea cuantumului și termenelor de achitare a datoriei din 23 mai 2014, din datoria pretinsă de reclamantă prin acțiunea depusă, în timp ce acțiunea a fost înaintată la data de 13 martie 2018, adică în afara termenului general de prescripție extinctivă.

Prin urmare, instanțele de judecată au indicat că SAR „Moldcargo” SA urma să depună cererea de chemare în judecată în interiorul termenului de 3 ani din ziua când a aflat despre încălcarea dreptului său, or, în speță nu au fost constatate circumstanțe ce ar permite suspendarea curgerii termenului de prescripție sau întreruperea acestuia.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele dosarului în coraport cu normele juridice ce guvernează raportul juridic litigios, ajunge la concluzia că instanța de apel neîntemeiat a dispus respingerea acțiunii SAR „Moldcargo” SA împotriva SRL „Global-Asig”, ca fiind depusă tardiv.

Din actele și lucrările dosarului s-a constatat cu certitudine că la data de 20 aprilie 2012, între SAR „Moldcargo” SA și SRL „Global-Asig” a fost încheiat contractul de mandat nr. 72, obiectul căruia îl constituie activitatea de intermediere în vânzarea polițelor de asigurare (f. d. 19-20).

Ulterior, la data de 23 mai 2014, între SAR „Moldcargo” SA și SRL „Global-Asig” a fost încheiat acordul privind stabilirea cuantumului și termenului de achitare a datoriei în mărime de 109 000,02 de lei, care urma să fie achitată de pârâtă în șase rate, după cum urmează: până la 01 iunie 2014 – 18 167 de lei, până la 01 iulie 2014 – 18 167 de lei, până la 01 august 2014 – 18 167 de lei, până la 01 septembrie 2014 – 18 167 de lei, până la 01 octombrie 2014 – 18 167 de lei, până la 01 noiembrie 2014 – 18 165,02 de lei (f. d. 15).

La data de 05 septembrie 2014 și, repetat, la data de 16 octombrie 2014, SAR „Moldcargo” SA a expediat în adresa debitorului pretenția nr. 2798 și nr. 3318, cu solicitarea de a achita datoria în termen de 7 zile de la data recepționării

pretenției, cu înștiințarea debitorului că în caz de neachitare a datoriei, SAR „Moldcargo” SA își rezervă dreptul de a înainta acțiune în vederea soluționării litigiului în instanța de judecată, însă pârâta nu a răspuns la somațiile expediate (f. d. 16, 18).

În conformitate cu pct. 8 al acordului adițional din 06 septembrie 2012 la contractul de mandat nr. 72 din 20 aprilie 2012, în cazul în care mandatarul nu a transferat la mandant sumele încasate cu titlu de prime de asigurare, după 30 de zile lucrătoare de la scadență prevăzută în pct. 2.4. alin. 17, mandatarul este prezumat a fi în insolabilitate din cauza încetării plăților, iar mandantul obține dreptul de a solicita instanței de judecată încasarea forțată a sumelor datorate (f. d. 21).

Materialele cauzei atestă și faptul că la data de 07 septembrie 2017, SAR „Moldcargo” SA a depus cerere introductivă cu privire la intentarea procesului de insolabilitate în privința SRL „Global-Asig” (f. d. 22-23 verso).

Prin hotărârea din 22 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, a fost respinsă cererea introductivă a creditorului SAR „Moldcargo” SA privind declararea insolabilității SRL „Global-Asig” și refuzată intentarea unui proces de insolabilitate față de debitorul SRL „Global-Asig” (f. d. 24-27 verso).

Prin decizia din 28 februarie 2018 a Curții Supreme de Justiție, a fost respins recursul declarat de SAR „Moldcargo” SA și menținută hotărârea din 22 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău (f. d. 28-36).

Ulterior, la 13 martie 2018, SAR „Moldcargo” SA a depus prezenta acțiune împotriva SRL „Global-Asig” cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată (f. d. 4-5).

Completul de judecată reține prevederile art. 267 din Codul civil (în redacția de până la 01 martie 2019), potrivit căroră termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani.

Potrivit art. 272 alin. (2) din Codul civil (în redacția de până la 01 martie 2019), dacă legea prevede altfel, prescripția începe să curgă de la data când obligația devine exigibilă, iar în cazul obligației de a nu face, de la data încălcării acesteia. În cazul în care dreptul subiectiv este afectat de un termen suspensiv sau de o condiție suspensivă, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data împlinirii termenului ori a realizării condiției.

În conformitate cu art. 277 alin. (1), (2) din Codul civil (în redacția de până la 01 martie 2019), cursul prescripției extinctive se întrerupe: a) în cazul intentării unei acțiuni în modul stabilit; b) în cazul în care debitorul săvârșește acțiuni din care rezultă că recunoaște datoria.

După întreruperea cursului prescripției extinctive, începe să curgă un nou termen. Timpul scurs până la întreruperea cursului prescripției extinctive nu se include în noul termen de prescripție extinctivă.

În context, Completul de judecată notează că pentru întreruperea termenului de prescripție este necesar ca acțiunea să fie înaintată în instanța de judecată, în instanța de arbitraj sau într-un alt organ jurisdicțional, în modul stabilit de lege.

Astfel, în sensul art. 277 din Codul civil (în redacția de până la 01 martie 2019), curgerea termenului de prescripție se întrerupe, în special, prin înaintarea acțiunii în modul stabilit, adică cu aplicarea regulilor de competență generală și jurisdicțională, de formă și conținut al cererii, de achitare a taxei de stat, cât și a altor cerințe, prevăzute de actele normative, încălcarea cărora poate duce la refuz în primirea cererii și restituirea acesteia reclamantului.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, în prezentul raport material litigios, termenul de prescripție a început să curgă la 02 noiembrie 2014, adică în ziua imediat următoare expirării termenului de achitare a ultimei rate, potrivit acordului privind stabilirea cuantumului și termenelor de achitare a datoriei din 23 mai 2014, din cuantumul datoriei integrale pretinse de reclamantă (f. d. 15).

Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție nu poate reține linia de argumentare a instanței de apel, precum că termenul de prescripție în cauză a expirat la 02 noiembrie 2017 și, prin urmare, prezenta acțiune a fost depusă cu omiterea termenului de prescripție.

În acest sens, Completul de judecată stabilește că la 07 septembrie 2017, SAR „Moldcargo” SA a depus cerere introductivă cu privire la intentarea procesului de insolabilitate în privința SRL „Global-Asig”, fapt care, în ordinea prevederilor art. 277 alin. (1) lit. a) din Codul civil (în redacția de până la 01 martie 2019), constituie temei de întrerupere a cursului prescripției extinctive, în virtutea faptului intentării unei acțiuni în modul stabilit de lege.

Or, prin depunerea cererii introductive de către SAR „Moldcargo” SA cu privire la intentarea procesului de insolabilitate față de SRL „Global-Asig”, reclamanta a ales pe cale judiciară să facă uz de dreptul său la valorificarea creanței din contul SRL „Global-Asig”, în consecința cărui fapt termenul de prescripție în prezentul raport material litigios, început la 02 noiembrie 2014, s-a întrerupt.

Corespunzător, noul termen al prescripției extinctive a început a curge la 08 septembrie 2017, adică ziua imediat următoare depunerii în instanța de insolabilitate a cererii introductive cu privire la intentarea procesului de insolabilitate în privința SRL „Global-Asig”.

Prin urmare, Completul de judecată apreciază ca fiind eronată concluzia instanței de apel, precum că prezenta acțiune, depusă de SAR „Moldcargo” SA la 13 martie 2018, a fost depusă cu omiterea termenului de prescripție extinctivă, or, luând în considerare circumstanțele enunțate, termenul de 3 de ani de intentare a acțiunii, prevăzut la art. 267 din Codul civil (în redacția de până la 01 martie 2019), a fost respectat.

Subsecvent, Completul de judecată urmează să aprecieze critic argumentul instanței de apel, precum că SAR „Moldcargo” SA urma să depună direct în instanța de judecată de drept comun o acțiune împotriva SRL „Global-Asig” cu privire la încasarea datoriei, or, potrivit art. 27 din Codul de procedură civilă, disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

Distinct de aceste constatări, instanța de recurs conchide că cererea de chemare în judecată depusă de către SAR „Moldcargo” SA la 13 martie 2018, este în interiorul termenului general de prescripție de 3 ani, prevăzut de art. 267 alin. (1) din Codul civil (în redacția de până la 01 martie 2019).

Față de cele ce preced, se deduce că soluția adoptată de instanța de apel cu privire la respingerea ca tardivă a acțiunii SAR „Moldcargo” SA împotriva SRL „Global-Asig” este neîntemeiată, fiind aplicate incorect dispozițiile legale incidente.

Pentru considerentele expuse, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție va admite recursul, va casa decizia din 06 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, întrucât instanța de apel nu s-a expus cu privire la fondul cererii de apel declarate de către SAR „Moldcargo” SA.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Societatea de Asigurări-Reasigurări „Moldcargo” Societate pe Acțiuni.

Se casează decizia din 06 octombrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea de Asigurări-Reasigurări „Moldcargo” Societate pe Acțiuni împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Global-Asig” cu privire la încasarea datoriei și compensarea cheltuielilor de judecată, cu remiterea cauzei pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, pentru judecarea apelului în fond, de un alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Viorica Puica

Judecători

Ion Malanciuc

Aliona Donos

Diana Stănilă

Oxana Parfeni